

Püsivus paneb elu käima

KATA VARBLANE,
VOLIKOGU ESIMEES

Tõisel novembril, kui vaid üksikutel päevadel päikese-
paistega on õnnestunud kohtuda, olen kahetsusväärset vähe leidnud võimalust saarel viibida. Seda suurem on imetus ja tunnustus igapäevale, kes püsivalt saarel toimetab ja madalhooajal leidnud rohkesti toredat tegevust ja pakkunud seda ka teistele.

Nüüdseks võib ilmselt juba täie kindlusega öelda, et Vormsi mälumäng on tulnud, et jääda. Uus mälumängu hooaeg on taas mürinal käima lükatud ja Krogi mahutavus proovile pandud.

Nii vilgast ja rõõmsat melu, nagu seekordset Vormsi laadal oli, pole saarel varem nähtud. Ülle väsimatu ärgitamine tõi laadale mitmeid uusi kauplaid, sh esmakordselt ka meie oma jahiseltsi ulukiliha tooted. Showtantsulapsed pakkusid laadalistele värsket emotsiooni. Hea energia, mille iga kauplaja oma toodangusse pani, rändas edasi paljudesse kodudesse ja pakub rõõmu mitmete jõulukuuskede all.

Samal ajal kui tahaks vaid positiivsele keskenduda, tuli nagu välgest taevast ERRi otsus sulgeda uuest aastast Läänemaa korrespondentipunkt. Kohalike uudiste kajastamise ja kultuuri talletamise järjepidevus on hindamatu väärtusega. Kohaliku eluolu tundmine ja tajumine on selleks vajalik eeltingimus. Saame näha, kas mitmetest toetuskirjadest on tolku või millised alternatiivsed lahendused leitakse, et meie regiooni häält rahvusringhäälingus jätkuvalt kuulda oleks.

Advendi- ja pühadeaeg kutsub märkama inimesi enda ümber. Nii oma lähedasi kui ka teisi, kes võib-olla veelgi enam head sõna, sooja silmavaadet või väikest heategu vajavad. Soovin, et seda sama soojust ja headust jaguks igasse aastaega.

Olge hoitud ja rõõmurikkaid pühi!

1. detsembril süüdati Hullos kuusel jõulutuled.

13. detsembril jagasid Luciad kooli ees valgust. Fotod: Egon Erkmann

Luciad jagasid Vormsil valgust

EGON ERKMANN

Vormsi koolilapsed tähistasid 13. detsembril püha Lucia päeva, kus Luciak kehastunud tüdrukud kandsid peas küünaldega krooni ja jagasid valgust. Skandinaavialikku traditsiooni, mis oli levinud ka rannarootslaste aladel Eestis, hoitakse Vormsil alles.

Märtrina surnud püha Lucia mälestuspäev on 13. detsembril, mis Eesti rahvakalendis on luutsinapäev. Luutsinapäeva ööd peeti aasta kõige pikemaks, mida Lucia oma krooniga valgustab. Ka Vormsi Luciad jagasid valgust kolmele saare olulisele institutsioonile. Küünla said Vormsi pood, vallavanem ja volikogu esimees, viimased läksid küünaldega alanud volikogu istungile.

Kohalolijate rõõmuks esitasid koolilapsed direktori ja muusikaõpetaja Sabine Burgeri eestvedamisel Lucia- ja jõululaule. Pärast joodi glögi ja söödi Rootsi traditsiooni järgi lussekatter'eid ehk safranisaiaikesi. Direktor kutsus kõiki vaatama ka kooli jõulukaunistust. Sel aastal on jõulupuu asemel aula laval hoopis õpilaste ja õpetajate meisterdatud jõuluküla.

7. detsembril oli rahvamajas suur jõululaat, kus pakuti head-paremat. Fotod: Egon Erkmann

Luutsinapäeval sai maitsta lussekatter'it ehk safranisaiaikest.

Pilk uude aastasse

TRIIN LEPP,
VALLAVANEM

Kätte on jõudnud aeg hetkeks peatuda. Vaadata tagasi ja analüüsida tehtud tegusid, tegematajätmissi, helgemaid hetki ja eduelamusi. Lisaks kokkuvõtete tegemisele on aeg küsida: mida toob uus aasta?

Lõppev aasta on olnud täis väljakutseid, mis on omamoodi võimalused. Nii on Vormsi kogukond saanud rohkelt võimalusi anda oma panus saare arengusse, et üheskoos säilitada saare ainulaadsus ja pärand, olles seejuures avatud vajalikele ja edasiviivatele muutustele.

Uude aastasse vaadates näeme mitmete vallas käivitatud projektide elluviimist. Vallavalitsuse eestvedamisel alustame spordihoone ehitustöödega ning jätkame töödega Rälby sadamas.

Peagi on meil uus sõiduk meie eakate liikumisvõimaluste parandamiseks. Seame sihte selle nimel, et muuta Vormsi mugavamaks kohalikele ning atraktiivsemaks tulevastele ettevõtjatele ja külastajatele.

Pühade ajal kutsun kõiki olema südamest tänulikud selle eest, mis meil on. Olema tänulikud omanäolise saarekeskkonna, iga ilmaga liikuva praami, oma pere, sõprade ja kogukonna eest!

Mina tänan vallamaja ja allasutuste töötajaid, tänu kellele suudame pakkuda samaväärseid teenuseid mandri suurte omavalitsustega. Täna elanikke, vabatahtlikke, koostööpartnereid ja paljusid teisi, kellest igaühel on oluline roll meie väikeses kogukonnas. Ilma teieta ei oleks Vormsit!

Soovin teile rahulikku jõuluaega – olgu teie kodud täis soojust, valgust ja rõõmu! Häid pühi!

Hullo jäätmejaam

Avatud E kl 11-14,
K kl 11-14, L kl 10-14

Ära saab anda: ohtlikud jäätmed, kodumasinad, rehvid, suurjäätmed, metall, plast, eterniit.

Prügimajadesse ja jäätmejaama saab viia: plast- ja metallpakend ning joogikartong, klaaspakend, papp/paber, segaolmejäätmed.

Rumpo karjäär

Avatud kokkuleppel
L kl 10-14

Ära saab anda: ehituse kivi- ja puitjäätmeid ja haljastusjäätmeid.

Hullo jäätmejaam saab lahtiolekuajad

ANDRES-ANDI SARV, MAJANDUS- JA HALDUSSPETSIALIST

Sel sügisel tehti muudatusi Vormsi jäätmemajanduses. Kohustuslikuks muutus jäätmete liigiti sorteerimine. Selleks on kohandatud külade prügimajad ja Hullo jäätmejaam. Uuest aastast on jäätmejaamal lahtiolekuajad.

Alates 13. jaanuarist 2025 on Hullo jäätmejaam avatud esmaspäeval, kolmapäeval ja laupäeval. Siis on kohapeal jäätmejaama haldaja. Muul ajal on jäätmejaam suletud.

Muudatused on vajalikud, et tagada jäätmejaamas kord – jäätmete liigiti sorteerimine ning ladustamine õigetesse konteineritesse.

Rumpo karjääris saab ehitus- ja haljastusjäätmeid ära anda endiselt laupäeviti, leppides selle eelnevalt kokku jäätmejaama haldaja Andres Kochiga.

Sügisel sai Vormsi külates asuvates prügimajades täiendatud jäätmete sorteerimissüsteemi ning uuendatud konteinerite

sildid. Prügimajades on nelja liiki kogumiskonteinerid: plast- ja metallpakend ning joogikartong, klaaspakend, papp/paber ning segaolmejäätmed.

Biojäätmete kogumissüsteemi sisseseadmine on planeeritud teha järgmise aasta jooksul.

Ohtlikke jäätmeid, kodumasinad, rehve, suurjäätmeid jm võetakse vastu Hullo jäätmejaamas ja neid palume prügimajadesse mitte viia.

Jäätmete liigiti kogumine aitab vähendada vallale kaasnevaid kulusid ja aitab kaasa nende taaskasutusse võtmisele.

Vormsi metsade jahirahu väljakuulutamise

L, 21. dets kl 15.45

Koguneme Püha Olavi kiriku pastoraadi juures ja sealt edasi liigume koos kiriku metsa.

Süütame koos lõkke.

Ootamas on soe jook ja pirukad.

Vormsi Jahiselts. Tel 5553 6453, jahiselts@vormsi.ee

Tänukirja saareülikooli eest

6. detsembril tunnustas Sotsiaalministeerium maakondade tervisedendusse panustajaid 2023. ja 2024. aastal. Vormsi valla endine sotsiaaltöö- ja haridusspetsialist Janika Viilma sai tänukirja Vormsi saareülikooli algatamise ja vedamise eest 2023. aastal.

Vormsi külad olid nomineeritud

5. detsembril kuulutas Kodukant Läänemaa pidulikult aktus-õhtusöögil välja Läänemaa aasta küla ja aasta külaliigutaja 2024. Nominentideks olid ka Vormsi külad Rälby ja Suuremõisa ning külaliigutaja nominendiks vormsilane Kahro Tall. Nominentide seast valiti Läänemaa 2024. aasta külaks Oru (Lääne-Nigula vald) ja külaliigutajaks Küllike Valk.

Valla sotsiaaltöö ja haridus sai uue spetsialisti

25. novembrist töötab Vormsi valla sotsiaaltöö- ja haridusspetsialistina Maret Võrno. Maretel on magistrakraad Tallinna Ülikoolis hariduse juhtimise erialal. Ta on töötanud õpetajana kutsekoolis ning asendusõpetajana põhikoolis. „Mandriklit tulnuna tajun saare erilist rütmi ja inimeste vajadust üksteist toetada,“ ütleb Maret. „Hea vormsilane, minagi vajan toetust sisseelamisel. Kui kellegi on teemasid, mida jagada, arutada või soovite lihtsalt juttu puhuda, siis olen hea meelega kuulamas ja vestlemas.“

Massipiirang saare teedel

22. novembrist kehtib massipiirang 8 tonni kõigidel Vormsi valla teedel. Massipiirang kehtib piirangut tühistava korralduse vastuvõtmiseni. Kui on mõõdapääsmatu vajadus teed kasutada, siis palume selleks kooskõlastuse saamiseks võtta ühendust Vormsi vallavalitusega aadressil: vv@vormsi.ee.

Talvine teehooldus riigiteedel

Riigiteeks Vormsil on saare ringtee (nn Vormsi kaheksa) ja Sviby sadamatee. Vormsi riigitee kuulub kõige madalama taseme teede hulka, kus reageerimisaeg on 24 tundi. Talvist teehooldust teeb Warren Safety OÜ, kelle teehoolduse 24/7 valvnumber on tel 511 1323.

Vormsi vallateede talvise teehoolduse kohta ilmus info novembri valla ajalehes.

Tasuta gripivaktsiin eakatele

Tervisekassa võimaldab kõigil üle 60-aastastel inimestel teha tasuta gripivaktsineerimist. Nii kaitsete ennast ja oma lähedasi haiguse raskete tagajärgede eest. Üle 60-aastased inimesed saavad tasuta vaktsineerida end ka COVID-19 vastu. Vaktsineerida saate oma perearsti juures, mitmetes apteekides ning haiglate vaktsineerimiskabinettides üle Eesti. Võtke ühendust oma perearstiga või broneerige aeg veebilehel vaktsineeri.ee.

Toidupanga bussi aasta viimased sõidud

2024. aasta viimane toidupanga buss tuleb saarele 30. ja 31. detsembril. Kui teate kedagi, kes võiks toidupakki vajada, andke sellest märku sotsiaaltöö spetsialistile Maret Võrnole tel 5345 3622 või maret.vorno@vormsi.ee.

Kauaks tulid?

Vormsist, kultuurielust ja sündmustest saarel

ÜLLE JUHT, KULTUURI- JA KOGUKONNASPETSIALIST

„Kauaks tulid?“ – just nii küsis minult üks rõõmsameelne ja särasilme Vormsi proua, kui olin umbes nädala istunud Vormsi vallavalituse kultuuri- ja kogukonnaspetsialisti toolil. Minu senise praktika parim tervitus, mis üldse olla saab!

Tunnistan, et otsekohene küsimus suutis mu keelepaelad minutiks halvata ning pani mõtlema võimaliku vastuse üle...

Pool aastat tagasi Vormsil maabudes oli ootusärevus, tegemissoov ja lootused kõrged. Kinnitan, et kõrged on need siiani, soov ja tahe pole raugenud. Olen saanud kinnituse tundele ja tunnetusele,

et tegemist on väga erilise, omanäolise, autentse ja kauni saarega. Omaette maailmaga.

Tunnen rõõmu, et suuremaid saari kujundanud kommertslikkus pole puudutanud Vormsit. Seetõttu on täna alles palju väärtuslikku, mida mujal saab vaid meenutada. Kahtlemata on Vormsi kõige suurem väärtus kauni, puutumatu ja

mitmekesise looduse kõrval tema inimesed. Iga vormsilane on kui tilk kuldsest meepotist, mille küpsus oleneb üksikust tilgast.

Nii saarele saabudes kui täna olen piltlikult üks suur kõrv, et kuulata ja suhelda. Olla olemas. Vaid nii kogutud ja omandatud teave on ehe ja tuunimata.

Kultuurikorraldaja üks olulisemaid ülesandeid on õppida tundma kogukonda, oma inimesi, sest kuidas muidu jõuavad minuni inimeste mõtted ja ideed, kuidas muidu saavad nad jagada muresid ja rõõme ning ootusi ja lootusi. Lõimumisvahendiks on usaldus.

Olen väga tänulik kõige eest, mis mulle tänaseni saarel osaks

on saanud. Inimeste avatus, otsekoheus, ausus ja siirus. Tunnetan, et keegi, kes mind siia juhtis ja suunas, hoiab pilku peal ka minu poolt korraldatud ettevõtmistel. Tänutundega tunnistatan, et kõik on õnnestunud ja hästi korda läinud. Suurim tänu korraldajale on sündmuse lõppedes tänulikud näoilmed ja rahulevad pilgud.

Täna tean, kuidas vastaksin sellele rõõmsameelsele Vormsi prouale. Tulin, et jääda vähemalt seni, kuni jagub mõtteid, ideid, energiat ja rõõmu tegemistest. Kuni küllastajate silmad säravad ja rahuolevad pilgud südant soojendavad. Aitäh, Vormsi!

Rahulikke jõulupühi ja meeleolukaid kultuurikogemusi!

Kultuuriaasta mõttetalgud

ÜLLE JUHT, KULTUURI- JA KOGUKONNASPETSIALIST

Ühel sügisõhtul said Vormsi rahvamajas kokku kõik need, kes olid valmis jagama oma mõtteid ja ideid Vormsi kultuuri, meelelahutuse, spordi jm teemadel.

Osalejate hulgas oli seniseid ja tulevase korraldajaid ning lihtsalt kuulajaid ja kaasaraajakuid. Tekkinud sünergia võib kujundlikult kirjeldada virmaliste virrvarrina tähistava. On hea meel, et osalejad avasid endid ja olid oma mõtetes raamideta ja loovad.

Täna oleme hetkes, mil planeeritakse 2025. aastat. Käivad eelarve läbirääkimised ja tulevad peagi lugemised. Tegelikuses olen ma mõtetes juba 2026. aastast, sest soovid saavad täituda vaid siis, kui mõtleme enam kui paar sammu ette.

Kõrvalolevad mõtted on oluline info, et järgmine ja ülejäämine aasta kujuneksid huvitavaks, sisutihedaks ja mitmekesiseks. Mõttetalgud korraldame kindlasti veel ja julgustan teid kõiki oma mõtteid ja tähelepanekuid minuga jagama.

Olenemata, kas saarel on 200 või 2000 inimest, on nad kõik olulised ning valla pakutav peab kõnetama neist paljusid, kui mitte öelda, enamust. Nii ongi kultuurivaldkonna arendajatel ja korraldajatel ülesanne arvestada elanike eelistuste, ajajoone, vajaduste, maitsete ja harjumustega.

Mõtted ja ideed ettevõtmistest Vormsil

- Teemadena toodi välja senised traditsioonilised sündmused, mis vajavad kindlasti jätkamist: kalapäev, kultuuripäev, laadad, kohvikutepäev, talgud, saareülikool, *talharpa*-laager, Ormsökistan/Vormsi kirst, jahipäev, autode orienteerumine, olavipäeva sündmused, mälumäng.
- Kalapäevaga soovitakse siduda grillivõistlust ning soovitakse näha enam kohalike kaasamist.
- Vormsilased näevad edukat jätku nii suvisele kui talvisele Vaibile.
- Spordivaldkonnas nimetati Vormsi maratoni, võistlusi lastele ja perele, ülesaarelist spordipäeva (külad mängud), erinevate laagrite läbiviimist saarel, sh jalgpallilaager lastele.
- Kindel nägemus ja soov on seotud purjetamisega, et õppida teadmisi teoorias ja praktikas. Liikumisharastuseks saab aktiivsemalt kasutada matkaradu ja sihtkohana rändrahnusid.
- Oodatud on aastaringset kontserdid, teatrietendused ja seminarid.
- Muinastulede öö tähistamisel kii-

deti heaks selle aasta korraldus, kus ülesaareline sündmus-kontsert toimus päev enne muinastulede ööd, et seejärel saaksid vormsilased ise küllades teha lõkkeid ja koos olla.

- Jaaniõhtut soovib saare rahvas tähistada endiselt ühiselt Hullo kii-geplatsil.
- Ideedena nimetati veel lennupäeva, öökino, Vormsi laulude õhtut, teemat Vormsi ja meri.
- Olulisena toodi välja noorte kaasamist sündmusesse ja algatustesse.
- Kindlasti sooviti jätkata ühist kogukonna õhtusöögi traditsiooni.
- Avaldati soovi enam teada saada looduslikest pühapaikadest, hõimurahvastest ja nende traditsioonidest.
- Pakuti välja volbri- ja jüriöö tähistamist.
- Ühineda võiks üle-eestilise maal elamise päevaga, et seeläbi tutvustada Vormsil tegutsevaid talusid.
- Vormsi aja- ja kultuuriloo meenutamiseks võiks toimuda mälestustalitused Sviby mälestuskivi juures.

2025 avatakse suurnäitus rannarootslastest

EGON ERKMANN

24. mail 2025 avatakse Tartus Eesti Rahva Muuseumis (ERM) näitus „Rannarootslased. *Estlandssvenskar. Estonia Swedes*“, mida on ettevalmistatud üle aasta. Selle käigus käidi korduvalt ka Vormsil.

Suurnäitus tutvustab rannarootslaste traditsioonilist materiaalselt ja vaimset kultuuri ning eestirootsi kultuuri käekäiku 20. sajandil kuni tänapäevani.

Näituse koostajad käisid Eesti rannarootsi aladel ja Rootsis rannarootslaste (järglaste) juures, kogudes asju, mälestusi ja mõtteid rannarootsluse kohta. Nii siin- kui sealpool merd avastatakse sõja tõttu „Rootsi kolinud“ kultuuri uuesti, toimuvad eestirootslaste kogukonnapäevad ja laulupeod.

ERMi näituse keskmes on ühe Eesti rahvusvahemuse minevik,

olevik ja tulevik, mille selgitamiseks proovitakse vastata erinevatele küsimustele.

Mis iseloomustas rootsikeelse kultuurivähemuse elu Eestis? Omapärased murrakud ja toidud, teistsugune tarbevara? Vabadus sõita „välja“ – merele, üle mere, mere taha? Kogukonnatunne ja tavaõigus? Mida tõi kaasa Teise maailmasõja põhjustatud katkestus? Kuidas uute oludega kohaneti, mis aitas mäletada oma juuri? Mis on tänapäeval need märgid, mis tähistavad rannarootslaste hulka kuulumist?

Sügisese projektitoetuse saajad

ÜLLE JUHT, KULTUURI- JA KOGUKONNASPETSIALIST

Vormsi valla mittetulunduslikuks tegevuseks toetuse taotlemise 2024. sügisvooru esitati kuus projekti.

Taotlusvooru hindamiskomisjon otsustas rahastada projekte osaliselt seoses vahendite vähesusega.

- MTÜ Vormsi Vaib, projekt „Talve vaib 2025“ – 650 eurot
- MTÜ Vormsi Spordirajatised, projekt „Vormsi Mälumängud 2024/2025“ – 1000 eurot
- Seltsing Butiik, projekt „Butiigi proudad kutsuvad“ – 700 eurot
- Vormsi Jahiselts MTÜ, projekt „Vormsi rahva jahipäevad“ – 650 eurot

Vahendite vähesuse tõttu tegi komisjon ettepaneku toetada MTÜ Vormsi Käsitöö Seltsi projekti „Mardilaat“ valla eelarvelistest vahenditest ning projekt „Rälby laadad“ suunata 2025. aasta kevadvooru.

Välkommen till år 2025! Tere tulemast aasta 2025!

Saame kokku 1. jaanuaril 2025 kell 00.00 Hullo külakeskuse platsil, et ühiselt vastu võtta uus aasta

Vallamaja kroonika

Lühike ülevaade kohtumistest ja aruteludest, kus vallatöötajad on osalenud

- 1. nov – Vormsi 3. ettevõtluskeskkonna arenguseminar
- 6. nov – Vormsi Lasteaed-Põhikooli hoolekogu
- 7. nov – vallavalitsuse e-istung
- 7. nov – eelarvestrateegia avalik arutelu, osales vallavanem ja finantsjuht-raamatupidaja
- 7. nov – planeerimismenetluse erinevate mõjude hindamise koolitus, osales keskkonna- ja planeeringuspetsialist
- 11. nov – riigikaitse koostööõppuse DELA24 брифинг, osales vallavanem
- 11. nov – volikogu majandus-, ehitus- ja keskkonnakomisjon
- 11. nov – volikogu haridus-, kultuuri- ja sotsiaalkomisjon
- 12. nov – Vormsi Lasteaed-Põhikooli hoolekogu
- 13. nov – Saarte Energiaagentuuri Vormsi arenduskoosolek, osales vallavanem, majandus- ja haldusspetsialist ja ehitusspetsialist
- 14. nov – Läänemaa aasta ettevõtete tunnustusüritus, osales infojuht
- 15. nov – valimiste korraldajate tänuüritus, osales infojuht ja vallasekretär
- 15. nov – vallavolikogu istung
- 18. nov – Läänemaa Rannakalanduse Seltsi üldkogu
- 19. nov – SA Läänemaa nõukogu koosolek, osales volikogu esimees
- 19. nov – dokumendihalduse Amphora koolituspäev, osales infojuht ja vallasekretär
- 21. nov – planeerimismenetluse erinevate mõjude hindamise koolitus, osales keskkonna- ja planeeringuspetsialist
- 21. nov – liikumisseminar „Kaasav ja liikuv Läänemaa“, osales vallavanem
- 21. nov – KOV finantsjuhtide koolitus, osales finantsjuht-raamatupidaja
- 22. nov – riigikaitse koostööõppus DELA 24, osales vallavanem, majandus- ja haldusspetsialist, saarevaht
- 25. nov – vallavalitsuse istung
- 28. nov – Saarte Energiaagentuuri üldkoosolek, osales vallavanem
- 28. nov – „Kodud tuleohutuks“ koolitus, osales sotsiaaltöö- ja haridusspetsialist
- 29. nov – Vormsi 4. ettevõtluskeskkonna arenguseminar
- 29. nov – vallavalitsuse e-istung
- 3. dets – Vormsi Lasteaed-Põhikooli hoolekogu
- 4. dets – 2025. aasta maksumuudatuste koolitus, osales finantsjuht-raamatupidaja
- 4. dets – Lääne-Eesti regionaalse kriisikomisjoni istung, osales vallavanem
- 4. dets – Eesti Linnade ja Valdade Liidu ning Riigi Tugiteenuste Keskuse infopäev, osales vallavanem
- 5. dets – lastekaitse teemaline seminar, osales sotsiaaltöö- ja haridusspetsialist
- 9. dets – raamatupidamistarkvara koolitus, osales finantsjuht-raamatupidaja
- 9. dets – volikogu majandus-, ehitus- ja keskkonnakomisjon
- 9. dets – volikogu haridus-, kultuuri- ja sotsiaalkomisjon
- 9. dets – vallavalitsuse istung
- 9. dets – PEEK brändi ja turunduse töögrupi kohtumine, osales kultuuri- ja kogukonnaspetsialist
- 11. dets – andmekaitse teabepäev, osales infojuht
- 12. dets – vallavalitsuse istung
- 13. dets – vallavolikogu istung
- 17. dets – taristuministri visiit Vormsile
- 17. dets – väikesaarte komisjon, osales vallavanem
- 18. dets – infotund muudatustest vaimse tervise teenuse korraldamises, osales sotsiaaltöö- ja haridusspetsialist
- 19. dets – Läänemaa tunnustab hindamiskomisjoni koosolek, osales vallavanem
- 19. dets – vallavalitsuse e-istung
- 27. dets – vallamaja suletud

Vormsi kool on meie nägu

MARIS JÕGEVA, KOOLI HOOLEKOGU ESIMEES

Vormsit kirjeldatakse tihti kui eestimaist Bullerbyt, veel nauditavam on seos Bullerby küla laste lugudega koolist. Raamatu peategelane Liisa kirjeldab kuidas kooli Suurkülas tuli kokku 23 last ja kuidas kõik tunnid toimusid samas klassiruumis.

Vanemana meeldibki mulle Vormsi kooli juures – nagu Bullerby lastele –, et meiegi lasteaed ja kool ei ole lihtsalt asutus, vaid korralik tummine komppott eeskujudest ning kogukondlikest suhetest.

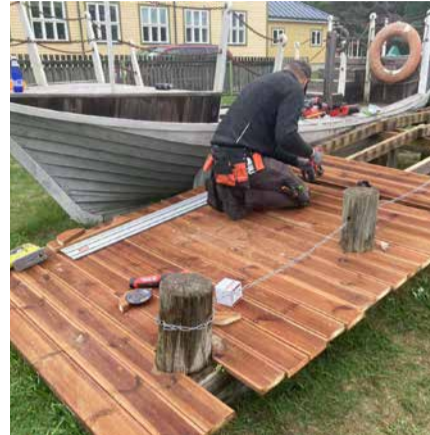
Kuidas ehitada kogukonnakooli?

Vormsi koolis on 19 last ja lisaks veel kuus põnni lasteaias. Selle aasta üks olulisemaid sihte on kooli tegevus kogukonnakoolina.

Nagu „kogukond“ tähendab inimeste jaoks erinevat arusaama, nii ka „kogukonnakool“. Minu jaoks kujuneb see kogukonna seest, sellest, kuidas me ise oma kooli loome. „Meie“ oleme siinjuures saare pered, õpetajad, lapsed ise, kogukonnas aktiivsed inimesed, kes hoolivad haridusest ja lastest.

Koostöö rikastab

Vormsi koolil on kolm juhtimispõhimõtet. Esimene ütleb, et teeme koostööd vastastikuse rikastamise printsiibi alusel. On see siis lasteaias vanematega mänguväljaku ehitamine või jõulukuuse toomine, vabatahtlike lastele korraldatu nagu *show*-tants ja saalihoki, vanemate jagatud söidulo-

Mänguväljaku remont. Erakogu

gistika või asjatundjate panustamine.

Saare seltsid – päästjad, jahimehed, käsitöömeistrid – ei ole oma tegevustes põnne ega koolilapsi unustanud. Rikastavad on raamatukogu korraldatud lugemistunnid ja kooli väljasõidud talumuuseumisse.

Sellised koostegemised õpetavad elu ennast, nende kaudu tekib rohkem ühes rütmis hingamist.

Möödupuu on areng

Teine kooli põhimõte on, et edukuse möödupuuks on areng. See tähendab

uute oskuste ja teadmiste omandamist, aga ka üksteise toetamist ja abistamist, kui mõne probleemi lahendamiseks või mõtte elluviimiseks on vaja abikätt. Pingutust ja õppimist väärtustav täiskasvanu on eeskujuks. Vormsi lapsed on ülimalt tublid kooli kõrvalt kogukonnategemistes osalemisel ning huviringides käimises mandril.

Koolirahu toetav õhkkond

Kolmas põhimõte kooli juhtimisel on, et hoolitseme avatud ja toetava õhkkonna kujunemise eest.

Koolijuht Sabine tutvustas 1. septembril koolirahu lepingut, millele kirjutas alla suurem osa kooliperest. Koolirahu sünnib lugupidavast ja toetavast suhtumisest üksteise vastu.

Lõppev aasta oli koolile helde

Uued õpetajad on toonud kooli värsket energiat ja mõtteid, ühised tegemised ja käigud rõõmu, koolil on toetajaid väljapool saart. Nagu näiteks lionsid, kes veeretasiid Tallinnas *bowlingu*-kuule Vormsi kooli toetuseks. Laste unistuseks on trosslaskumise rada, õpetajatel õuesõppeklass. Uuel aastal saame sisehindamise abil kindlasti infot teistestki parandamiskohtadest.

Järgmiselt aastalt soovin veelgi enam põnevaid koostegemisi koolis ja kooliga ning meile kogukonnana oskust nendest tegemistest tekkivat rõõmu ja kasu märgata ning hinnata.

(M)ajalugu: tagasi- ja edasivaade

MADLI PAULUS, ALGOR STRENG, HENRY TIMUSK

Pärast teist ilmasõda on Vormsi külaarhitektuuri mõjutanud väga erinevate kultuurilise tausta ja elukorraldusega inimesed. Sügaval nõukogude ajal ei peetud oluliseks väljakujunenud ehitusstiili ja uute elamute sobitamist sellesse.

Kahjuks jätkus sarnane suhtumine taasiseseisvumise algusaastatest tänaseni, mil küll elatustase on oluliselt tõusnud ja elukeskkonda osatakse rohkem väärtustada. Nii on saarele jõudnud kohalikku arhitektuuri muutvaid väljalamisi – eriilmelisi, erineva materjalikasutuse ja värvilahendusega hooned, mis ei harmoneeru Vormsil väljakujunenud ehitusstiiliga.

Vormsi küla asukoha valik, taluhoovi ja hoonete paiknemine kuni elamu ruumilahendusele on olnud selges kooskõlavajaduses looduse olude ja teiste eluvaldkondadega. Tänapäevaste asukohavalik, uued materjalid ja kaasaegsed ehitusvõtted ahvatlevad kasutama lahendusi, mis mõjuvad saare keskkonnas hulljulgelt ja isegi võõristavalt. Kust läheb piir, kui saame veel rääkida saarele omasest ehitustavast?

Head näited on eeskujuks

(M)ajalugudes tutvustame häid näiteid Vormsi inimeste kodudest eeskätt traditsioonilise ehitustava võtmes. Nii vormsilased kui ka paljud külalised imetlevad saarele omast ja suhteliselt ühtsena säilinud ehitusstiili. See on väärtus, mida hoida.

Kui arhitektuuripärandi puhul saame rääkida peamiselt 1920.-30. aastate stiilist (mõni üksik näide ka

Hoitud ja vanad hooned räägivad oma lugu ilmekal teelõigul Dibys. Foto: Henry Timusk

19. sajandist), siis külade struktuuri ja teedevõrgu puhul saab rääkida sajanditest. Seepärast peame uusi elamuid või asumeid kavandades olema väga tähelepanelikud, et vana ja väärikas kahju ei saaks.

2004 kehtima hakanud Vormsi valla üldplaneeringuga seati ülesandeks väärtustada traditsioonilist Vormsi talu- ja külaarhitektuuri. Tellitud uuring (kasuta QR-koodi) kirjeldab ja analüüsib neid väärtusi, mis on meie ümber veel alles ja kuidas neid kaitsta, kuidas selle keskele ja kõrvale sobitada uut. Selle materjali abil koostati täpsustavad valla ehitustingimused.

Artiklitega oleme tähelepanu juhtinud meie ühise ja olulise elukeskkonna kvaliteedi hoidmisele – Vormsi traditsioonilise tänavapildi ja külamaastiku säilitamisele.

Lood vormsilikust elustiilist

Seni oleme keskendunud peamiselt majade välimusele. Edaspidi soovime artiklitesse tuua seda, mis toimub majade sees ja ümber ehk vormsilikku elustiili: elulaadi, oskusi, tarkusi.

Teema on oluline, sest vallas arutame tihti püsielu soodustamise võimalusi ja hiljuti sai arengukava tegevuskavasse ülesanne, mis kirjeldab püsielu edendamist. Seni on Vormsit väljapoolse reklaamitud turistile, puhkajale või suvitajale. Kuid oluline on näidata neile, kes soovivad saarele elama tulla, kuidas siin inimesed põlvkondade kaupa on elanud ja olemasolevaga hakkama saanud. Tutvustades Vormsit erilise elukohana on võimalus, et inimesed tunnevad siinses elulaadis ära just selle, mida nad oma koduks otsivad.

(M)ajaloo tegijad tänavad kõiki, kes on olnud nõus oma lugusid teistega jagama. Soovime mõnusat pühadeaega, mida võiks kasutada muuhulgas (taas)tutvumiseks Kadi Karine ja Kristiina Hellströmi uurimustööga „Vormsi hoonestuse väärtused ja kaitsmise võimalused“. Loe digar.ee veebist >>>

2. novembril
kummus üle väärrika
kiriku vikerkaar.
Foto: Ants Rajando

Püha Olavi kirik on hoitud

ANTS RAJANDO,
VORMSI KOGUDUSE ÕPETAJA

Lähenevale pühale mõeldes on väga hea meel, et ka sel aastal toimub kirikus Vormsi lasteaia ja kooli jõulujumalateenistus, millest on nüüd kujunemas ilus traditsioon.

Aga ka möödunud aastale tagasi mõeldes tuleb meelde mitmeid tähendusrikkaid sündmusi ja toredaid kohtumisi.

Kui eelmisel aastal sai valmis kiriku katuse kandekonstruktsiooni remont ja uus kivikatus, siis sel aastal oli kavas pühakoja välisseite krohviparandused ning akende ja välisuste remont. Paraku jäime muinsuskaitse toetuse saajate nimekirjast napilt välja. Tuleval aastal proovime uuesti.

Koguduse aastaringis on tähtsal kohal igakevadised kalmistu- ja kirikuaias talgud. 27. aprillil tuli kokku palju inimesi, kellele saare põline rahupaik on südamelähedane. Suur tänu kõigile talgulistele!

Igal aastal jaanipäeva paiku on tavaks pidada kalmistul surnuaiapäeva, mil mälestatakse ja mõeldakse kõigile neile, kes on lahkunud igavikku. See traditsioon on Vormsil tänaseks juba 40 aastat vana ja omal ajal tähistas see meie koguduse taasloomise ja kiriku taastamise mõtte algust.

Nagu tavaks, toimusid Vormsi kirikus ka sel suvel kõrgetasemelised kontserdid.

20. juuli esines ansambel Floridante. Suurepäraselt barokkmuusikat esitasid meesosopran Tuuri Dede, viola da gambal Villu Vihermäe ja klavessiinil Saale Fischer.

Koguduse ja küllap kogu saare suve suurim sündmus on sel aastal juba 35. korda tähistatud Olavipäev – Vormsi kiriku taastamise aastapäev. Sel aastal mälestati 80 aasta möödumist vormsirootslaste lahkumisest saarelt II maailmasõja ajal.

28. juuli õhtul alanud pidustused juhatas sisse kirikukontsert, kus esinesid saarega seotud noored muusikud Johanna-Liisa Müürisepp ja Jaan Kullerkupp. Hilisõhtusel jumalateenistusel siirduti kirikust

küünalde valgel kalmistule, kus mälestati neid, kes on sellel saarel elanud enne meid.

Olavipäeval, 29. juulil koguneti keskpäeval kiriku taastamise aastapäeva pidulikule jumalateenistusele, kus jutluse pidas piiskop Anti Toplaan, kaasa teenisid piiskop emeeritus Tiit Salumäe, praost Kaido Saak, Vantaa Rekola koguduse õpetaja Jussi Koski, Tallinna Rootsi- Mihkli koguduse õpetaja Patrik Göransson ja Vormsi koguduse õpetaja.

Olavipäeva lõpetas kirikukontsert, kus esinesid muusikud Celia Roose, Ene Salumäe ja Margo Kõlar. Muusika vahel rääkis lugusid jutustaja Piret Päär. Kontsert oli erakordne kooskõla tõttu, mille löid orel, torupill ja pühakoja eriline akustika.

On suur rõõm kogeda, et Olavipäeva traditsioon elab ning toob kokku ja ühendab inimesi, kes seda väikest ilusat saart armsaks peavad.

1.-3. augustil toimus Vormsil Lääne praostkonna lastelaager mitukümne lapsega Läänemaa kogudustest.

29. septembril mälestati jumalateenistusel 30 aastat tagasi toimunud parvlaeva Estonia suurõnnetuse ohvreid. Samas mälestati kahte noort meest, kes olid olnud tegevad kiriku taastamisel, kuid hukkusid kolm päeva enne suurõnnetust Vormsi põhjaranniku all kalapüügil.

15. oktoobril külastas saart Norra Rahvusliku Palverännukeskuse delegatsioon koos palverännuteede esindajatega Rootsist, Soomest ning Olav Püha Fondist ja Läänemaa muuseumist. Tutvuti Vormsi kiriku, koguduse maja, päikeseristidega kalmistul ja Olavipäeva traditsiooniga.

Hingedepäeval, 2. novembril andis kirikus suurepärase kontserdi lugupeetud muusik Tõnis Mägi. Vanameister esitas mitmeid uusi palasid, mida ilmselt paljud kirikusse tulnutest polnud varem kuulnud.

Suur tänu kõigile, kes on kirikut ja kogudust toetanud ja abiks olnud!

Soovin rahulikku ja õnnistatud jõuluaega!

In memoriam REIN TARJUS

1.04.1944–9.12.2024

Rein sündis Türi ja suurema osa elust elas Tallinnas. Ometi oli Vormsil tema elus ja südames oluline koht – 1971. aastal sai temast Hansase peremees Hosbys.

Hosby ja Vormsi jaoks oli Rein vaikne ja pühendunud pärandi kandja. Ilma temata oleks Hosbyst saanud üks Vormsi kadunud küla. Küla ainsa säilinud põlistalu taastamine oli Reinu elutöö, millega ta lõi armastust täis kodu oma kolmele tütrele.

Armast abikaasat, isa ja vanaisa jäävad mälestama pere ja lähedased.

Sündmused

Kavas võib tulla muudatusi, uuendatud sündmuste infot saab kodulehelt vormsi.ee/sundmused

Detsember

19. dets 18-21 ühine jõuluõhtu.

Esinevad Rein ja Sirje Kurg. Vajalik eelnev registreerimine. Rahvamaja

20. dets 11-12 lasteaia ja kooli jumalateenistus. Püha Olavi kirik

21. dets 15.45-18.45 Vormsi metsade jahirahu välja kuulutamine. Ootame kõiki vormsilasi osalema. Süütame lõkke. Soe jook ja pirukad. Kogunemine kl 15.45 Püha Olavi kiriku pastoraadi juures.

24. dets 17-18 jõuluõhtu jumalateenistus. Püha Olavi kirik

25. dets 11-12 jõulupüha jumalateenistus. Püha Olavi kirik

28. dets 20-23 aastalõpupidu. Rahvast tantsutab ja tuju loob ansambel „Oravapoised“ Põlvamaalt, Oravalt. Muidugi on üllatused ja väikesed vimkad! Kohapeal puhvet. Meelepärane lauakate võta kaasa. Uksed avatud kell 19.30. Üritus on tasuta, kuid vajalik registreerimine: ulle@vormsi.ee või 5137185.

Jaanuar

1. jaan 2025 00.30-03 Välkommen till år 2025! Tere tulemast aasta 2025! Ühine uue aasta vastuvõtmine kell 00.00 Hullo külakeskuse platsil. Järgneb meeleolukas koosviibimine Vormsi rahvamajas. Lauad kaetakse osalejate endi poolt. Tuju loob ja hoiab äge muusika ning avatud on väike puhvet uusaasta tervitusjookidega.

5. jaan 11-12 jumalateenistus. Püha Olavi kirik

6. jaan 13-15 vallavalitsuse istung

7. jaan 15-16.30 kino „Super-Karvapall“. Rahvamaja

7. jaan 18-19 kino „Fred Jüssi. Olemise ilu“. Rahvamaja

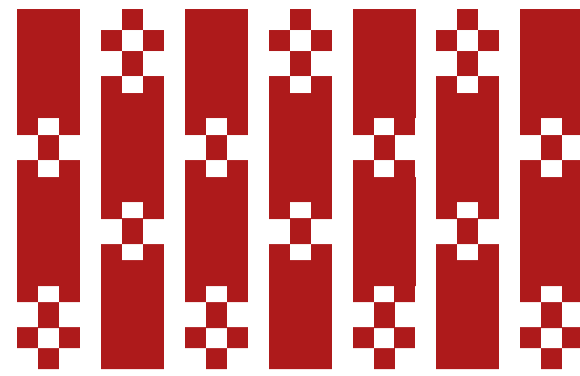
14. jaan 19-20.30 kino „Kui ta vaid teaks“. Rahvamaja

16. jaan 16-18 vormsilaste vestluskohvik. Rahvamaja

17. jaan 13.30-16.30 volikogu istung

Mälestame lahkunud vormsilasi!

REIN TARJUS
PEETER EHATAMM
AINO SOMMERMAN
EHA HÄNNI

19. jaan 11-12 jumalateenistus. Püha Olavi kirik

19. jaan 15-16.15 Andrus Vaariku etendus „Elu on parim meelelahutus“. Pilet 20 €/15 € eelmüügis fienta.com ja sularahas kohapeal. Liiklus parvlaevaga saarele ja tagasi garanteeritud. Rahvamaja

21. jaan 19-20 kino „Anett“. Rahvamaja

25. jaan 19-22 mälumäng. Krog No. 14, Hullo

Veebruar

4. veeb 17-18 kino „Kaka, kevad ja teised“. Rahvamaja

4. veeb 19-20.30 kino „Armastusväärne“. Rahvamaja

6. veeb 16-18 vormsilaste vestluskohvik. Rahvamaja

14. veeb 13.30-16.30 volikogu istung

Casa Charlize esitleb: Sõbrapäeva ERI!

Marek Sadam ja Tõnu Laikre
"Sõbrad võivad"

14. veeb 20-23 Casa Charlize esitleb: sõbrapäeva ERI! Marek Sadam ja Tõnu Laikre programm „Sõbrad võivad“. Üllata sõpra toreda sõbrapäeva kingitusega ja veedke koos üks mõnus õhtu! Pilet 25 € sisaldab meeleolukat kontserti ja kirglikku maitseelamust Casa Charlize veinimajast. Rahvamaja

15. veeb 19-22 mälumäng. Krog No. 14, Hullo

18. veeb 18-19 kino „Savvusanna Sõsarad“. Rahvamaja

22. veeb Vormsi Vaib

23. veeb 15-17 Eesti Vabariigi aastapäeva pidulik tähistamine. Tunnustamine, etteasted ja Vormsi uute ilmakodanike tervitamine. Rahvamaja

Palju õnne, Vormsi väärivad sünnipäevalapsed!

November

TEET JÖERÜÜT
PAUL SARAPUU
GERDA PIIRSALU
MERIKE KÄVER

Detsember

VELLO HELDRING
TOIVO VALLA
ERVIN KITS
VAMBOLA PALM
ANTS VARBLANE

Vormsi vald õnnitleb sünnipäevalapsi alates 70. juubelist.